

Komvux

— en utbildning för framtiden?

Vid ett medlemsmöte vid lokalavdelningen av LR vid komvux II i Malmö diskuterades förslaget till etappsystem för komvux' gymnasiekurser. Detta är en sammanfattning av de synpunkter och frågor som framlades vid mötet.

□□ Under sin drygt tioåriga historia har komvux fungerat som en möjlighet för vuxna att skaffa en utbildning som är likvärdig den som ungdomen får i grundskolan respektive gymnasieskolan. De förslag till läroplan för komvux som presenterats och som det till en del redan beslutats om kommer att göra komvux till en helt ny skolform som i flera avseenden skiljer sig från ungdomsskolan.

Enligt förslagsställarna skall komvux även i framtiden erbjuda en utbildning som är likvärdig ungdomsskolans. Det finns anledning att på en rad punkter ifrågasätta om så blir fallet. Förslaget har framlagts av en enig komvuxutredning där även SACO-SR var representerat. Följande frågor riktar sig därför i första hand till SACO-SRs representant i komvuxutredningen.

1. Förslaget grundidé är att varje ämne skall byggas upp efter ett etappsys-

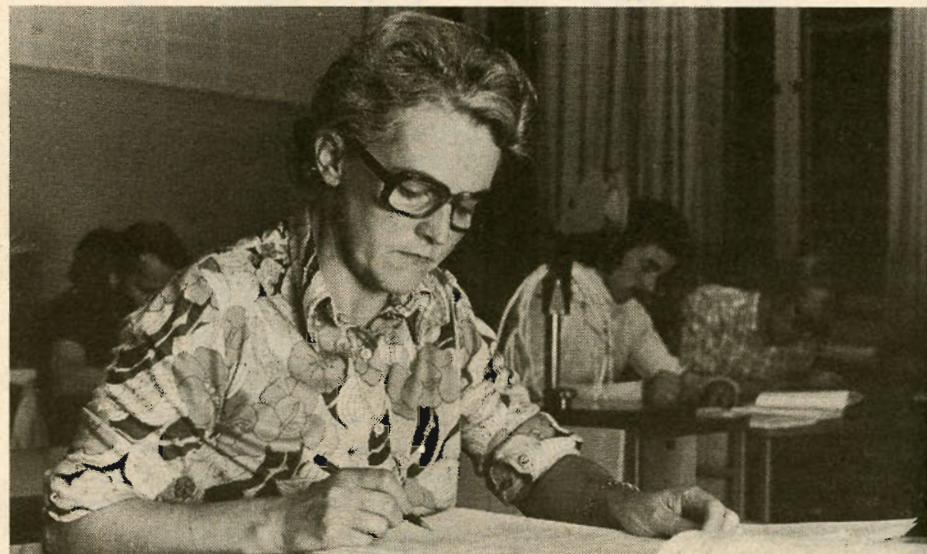
debatten

tem där etapp 1 motsvarar grh-stadiet och etapperna 2, 3 och 4 gy-stadiet. Varje ämne består av en sammanhängande kurs. Detta innebär att i ämnen som t ex matematik och engelska elever med olika studiemål skall starta i samma kurs och läsa efter samma kursplan.

Fråga: Hur kan komvux uppnå samma kvalitet på utbildningen i t ex matematik och engelska som ungdomsgymnasiet om elever med olika studiemål tvingas starta i samma kurs och läsa efter samma kursplan?

2. Redan nu gäller att studerande i komvux har sämre förutsättningar än studerande i ungdomsgymnasiet. Delningstalet är högre – 35 kursdeltagare – och en kurs' totala timtal är ca 60 procent av motsvarande kurs i ungdomsgymnasiet. Detta innebär att lärarens möjligheter att ge individuell handledning till eleverna är sämre i komvux än i ungdomsgymnasiet.

Fråga: Etappsystemets "integrerade" klasser innebär än mindre tid

för läraren att ge individuell handledning, vilket främst drabbar elever med bristande förkunskaper. Har man i utredningen övervägt den ökade utslagning av svaga elever som kan bli en följd av etappsystemets införande?

3. Efter varje etapp sätts slutbetyg och eleven lämnar kursen när han fullgjort den eller de etapper han behöver för sin fortsatta utbildning. Något linjesystem enligt ungdomsgymnasiet kommer således inte att finnas inom komvux. Genom en kombination av obligatoriska kurser, karaktärskurser och frivilliga kurser kan eleven få ett avgångsbetyg jämförbart med gymnasieskolans 2-, 3- eller 4-åriga linjer. Vid betygsättningen skall komvux utgöra en egen referensgrupp. Trots detta skall avgångsbetygen användas i samma kvotgrupper som motsvarande avgångsbetyg på gymnasieskolan vid ansökan till högskolan.

Fråga: a) Hur skall man inom den relativt lilla referensgrupp som komvux kommer att utgöra kunna åstadkomma en betygsättning som är rättvisande vid en jämförelse med ungdomsgymnasiet?

b) En trolig utveckling är att komvux istället kommer att få utgöra en egen kvotgrupp, vilket också föreslagits av vissa remissinstanser. Är inte risken stor att denna kvotgrupp då blir så liten att den dels ställer den vuxenstuderande i en osäker konkurrenssituation dels inte ger några platser alls till vissa linjer inom högskolan?

4. Varje etapp skall bestå av en grunddel och en fördjupningsdel. Fördjupningsdelen skall utformas efter elevens önskemål och omfatta ca 1/3 av den totala kurstiden. Grunddelen skall ge tillräckliga kunskaper för fortsatta studier i följande etapp.

Fråga: Hur kommer det att vara möjligt att på grunddelen, som omfattar 2/3 av kurstiden (vilken är begränsad i förhållande till ungdomsgymnasiet) ge tillräckliga kunskaper för följande etapper eller för högskoleutbildningar?

5. Förslagen bygger på försöksverksamhet med etappindelade kurser som SÖ organiserat i 13 kommuner. Slutrapporten är dock mycket återhållsam med positiva omdömen. Tvärtom framkom-

mer skepsis på en rad punkter:

"Det har funnits en rädsla hos lärare och elever att etappindelade kurser i kvalitet inte skulle motsvara ungdomsskolans."

"Sammantaget innebär detta att effekterna av försöksverksamheten med etappindelade kurser i flertalet av kommunerna är marginella..."

"... är det svårt att säga huruvida:

– systemet underlättar att studier och arbete varvas

– återvändsgränder elimineras

– de vuxnas behov och intressen bättre kan tas tillvara i undervisningen."

Fråga: Utvärderarna kan således inte finna att försöksverksamheten uppnått några av de mål som förslaget om etappindelade kurser syftar till. Komvuxutredningen har tydligen kommit fram till en annan slutsats. Vad grundas den på?

6. Det är ett livsvillkor för komvux att kvaliteten på utbildningen är likvärdig med motsvarande utbildning i ungdomsgymnasiet. Detta är svårt att uppnå om de båda skolformerna skiljer sig alltför mycket åt. Det finns en oro bland lärare och elever inom komvux att kvaliteten på utbildningen kommer att försämrats med etappsystemets införande. Om kvaliteten på utbildningen inom komvux inte upprätthålls kommer den vuxenstuderande att få sämre möjligheter att klara högskolestudier, vilket i sin tur leder till att värdet av ett avgångsbetyg från komvux kommer att sjunka även på arbetsmarknaden. På senare tid har komvuxutbildningens kvalitet ifrågasatts av olika avnämare inom högskolan.

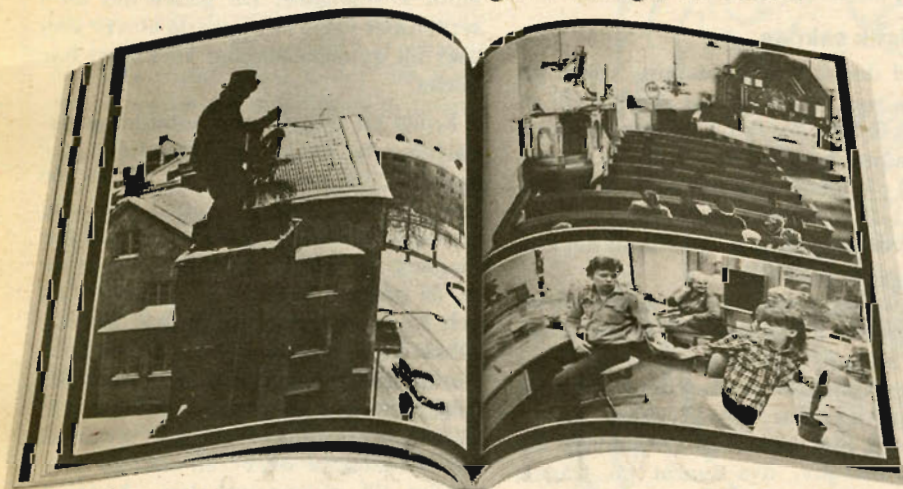
Fråga: Har komvuxutredningen övervägt de vuxenstuderandes intresse av att garanteras en utbildning som har samma kvalitet som ungdomsskolans? På vilket sätt kommer etappsystemet att påverka kvaliteten på utbildningen?

7. Etappsystemets genomförande kommer att påverka lärarnas tjänstgöringsunderlag. Denna avslutande fråga riktar sig därför direkt till LR: Vilka åtgärder kommer LR att vidta för att förhindra ett minskat tjänstgöringsunderlag, vilket blir en följd av etappsystemets införande?

Lokalavdelningen av LR
komvux II, Malmö
Styrelsen

MÅL

DET NYA MATERIALET I SVENSKA SOM FRÄMMANDE SPRÅK
För både vuxenundervisningen och ungdomsskolan

MÅL BESTÅR AV

- Läroböcker som innehåller både text- och övningsmaterial
- Grammatikböcker på några vanliga invandrarspråk – först kommer den finska versionen. Grammatikorna kan också användas som fristående läroböcker.
- Texter och uttalsövningar inspelade på ljudband.

Författare Kerstin Ballardini, Sune Stjärnlöf, Åke Viberg

27-50129-9 Grammatik, finska. Utk nov 82

27-50121-3 Lärobok 1. Utkommen

27-50125-6 Lärobok 2. Utk dec 82

27-50123-X Lärarhandledning till Mål 1 o 2. Utk dec 82

NATUR OCH KULTUR

Order, information: Box 505, 17526 Järfälla, tel 0758/52070

Pedagogiska frågor, Hk: Box 6408, 113 82 Stockholm, tel 08340660

Svar:

De sju ställda frågorna kan inte besvaras utan vidare. De inleds med påståenden som inte är invändningsfria och är till en del baserade på felaktiga förutsättningar. Jag kommer därför inte enbart att besvara frågorna utan även något kommentera inledande text.

Beträffande den kommunala vuxenutbildningens innehåll säger utredningsdirektiven: "Det är inte självklart att vuxna behöver studera alla delar av ett ämne enligt de läroplaner som är uppbyggda med utgångspunkt från ungdomars behov och intressen. De vuxnas erfarenheter bör tas till vara och endast kompletteras i en sådan omfattning att de vuxna får en utbildning av samma kvalitet som ungdomsutbildningen. Däremot behöver utbildningens innehåll inte vara identiskt. Kommittén bör studera den kommunala vuxenutbildningens anpassning till de vuxenstuderandes behov och intressen samt om dess innehåll och arbetssätt i alltför hög grad utgått från vad som gäller för ungdomsskolan."

Inom ungdomsskolan är det normalt att eleven studerar för att nå ett avgångsbetyg från en samlad utbildning motsvarande någon linje, t ex avgångsbetyg från Na-linjen.

Inom komvux studerar merparten av de vuxna något eller några ämnen eller någon yrkesinriktad kurs. Målet att nå ett avgångsbetyg som ger allmän behörighet för högskolestudier gäller endast en mindre del av de vuxenstuderande och ofta först sedan de studerat en tid. För utredningen har det därför varit naturligt att konstruera ett förslag till avgångsbetyg som förutom kvalitetskrav tillgodoser vissa valmöjligheter för den vuxna studerande.

1. Det utredningen föreslår är att etapp 1 utgör en kurs och övriga etapper en kurs. Detta förslag har egentligen ingen anknytning till frågeställarnas fråga om ev skillnader i kvalitet på utbildningen inom ungdomsgymnasiet och komvux. Utredningens förslag baseras på tanken att en elev som studerar etapp 2 måste kunna garanteras att få fortsätta med etapp 3 och 4 om dessa finns i ämnet och ingår i hans studieprogram. Tyvärr följer inte propositionen utredningens förslag i detta avseende utan där föreslås att varje etapp betraktas som en fristående kurs. Frågeställarna tycks också mena att det finns en enhetlig ut-

bildningskvalitet i t ex matematik på ungdomsgymnasiet. Så är ju inte fallet.

Utredningen föreslår att SÖ får i uppdrag att fastställa kursplaner för de etappindelade ämnena. Dessa skall som framgår av fråga 4 bestå av en grunddel och en fördjupningsdel. Grunddelen skall innehålla sådana moment som är gemensamma för alla studerande. Fördjupningsdelen kan bestå av moment som är gemensamma för några studerande men skall framförallt ge möjligheter för den studerande att prioritera sådana delar av ämnet som svarar mot den studerandes intressen och fortsatta studier eller yrkesliv. Den del av kursplanen som omfattar fördjupningsdelen är obligatorisk och ger kunskaper som kan användas både i följande etapper och i högskoleutbildning.

2. Det är riktigt som konstateras i frågan att studerande i komvux erbjuds betydligt sämre studievillkor än elever i ungdomsskolan. För vissa teoretiska ämnen är timtalet t o m mindre än 50 procent av timtalet i ungdomsskolan. Utredningen konstaterar också att tilläggsdirektiven till samtliga statliga kommittéer att endast lägga fram förslag som kan genomföras inom oförändrad resursram har gjort att utredningens förslag fått en annan utformning än de annars skulle ha fått. Det har alltså inte varit möjligt att lägga förslag om avsevärt ökade timtal utan att det fått negativa konsekvenser i form av färre kurser.

Att etappsystemet skulle innebära mindre tid för individuell handledning är ett obevisat påstående. Stöd åt svaga elever ges ju framförallt med hjälp av schablonresursen och den har inte minskat. I stället är det väl så att förutsättningen för att en vuxen skall få studiehjälp är att en kurs kommer till stånd. Etappsystemet gör att det är lättare att få tillräckligt många elever för att kunna starta en kurs.

3a. Betygsättning sker redan i dag inom komvux utan någon form av centrala prov liksom den gör i ungdomsskolan i ett stort antal ämnen. Frågeställningen ingår i ett frågekomplex angående vilken information betygen egentligen ger, där begreppet rättvisa vid jämförelse mellan olika elever, elevgrupper, ämnen och timtal knappast kan preciseras.

Utredningen föreslår att SÖ skall utfärda närmare föreskrifter om betygsättning. Det är tänkbart att någon

form av prov i de obligatoriska ämnena svenska, engelska och matematik kan komma att utformas.

3b. avstår jag från att kommentera då den inte bygger på förslag som utredningen ställt utan är en rent hypotetisk fråga.

5. Det är viktigt att skilja mellan den etappindelning som försöksverksamheten omfattade och den som utredningen lagt förslag om.

Försöksverksamhetens etappindelning utgick från gymnasieskolans linjesystem. Ämnesinnehållet i olika linjer

fördes här samman till gemensamma etapper, samtidigt som gymnasieskolans kursplaner för de olika linjerna skulle gälla.

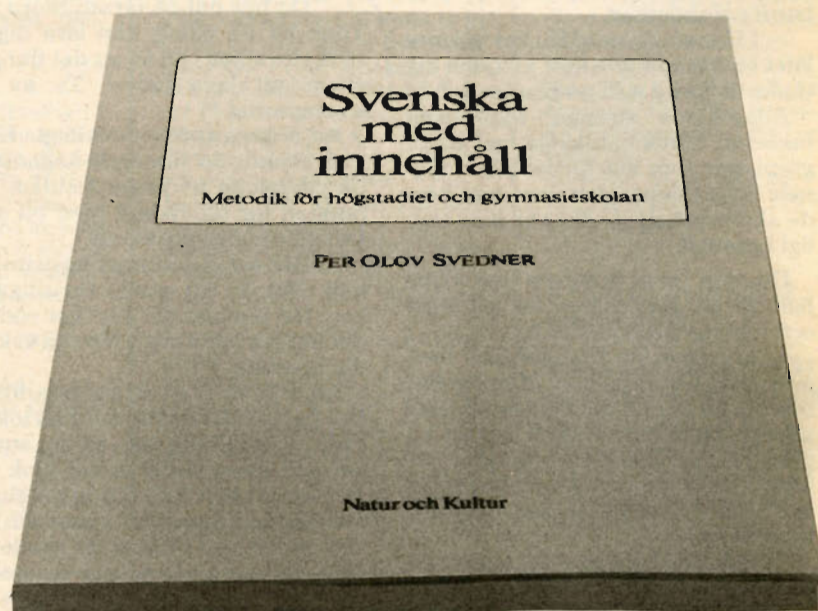
Utredningens förslag till etappindelning utgår från en uppdelning av ett ämne i etapper, där det för ämnet fastställs en kursplan anpassad till vuxenutbildningens krav och behov. Med en sådan etappindelning har utredningen bedömt det möjligt att ta till vara de vuxnas erfarenheter och komplettera dem i en sådan omfattning att de vuxna får en utbildning av samma kvalitet som ungdomsutbildningen.

6. Om komvuxutbildningens kvalitet har ifrågasatts måste det ju gälla den utbildning som i dag ges. Frågan är till en del redan besvarad under fråga 5. Utredningen anser att särskilda avgångsbetyg inom komvux samt föreslagna etappsystem innebär en anpassning till vuxnas villkor.

Etapperna bygger på varandra och kan dels utgöra avslutade kurser, dels sammanföras till en kurs. Kursdeltagarna tas in där de har förutsättningar att följa undervisningen. Deltagarna kan avsluta sina studier när de fått sina utbildningsbehov tillgodosedda. Deltagarna behöver inte från början bestämma omfattningen av studierna i ett ämne. Men om de finner att de klarar av studierna kan de bestämma sig för ytterligare etapper.

7. Etappsystemet påverkar inte lärarnas tjänstgöringsunderlag. Det som negativt påverkar tjänsteunderlaget är den begränsning av omfattningen av komvux som statsmakterna beslutat om och den minskning i timtilldelning till komvux som riksdagen för innevarande år beslutat om.

NILS WALLMARK

SVENSKA MED INNEHÅLL

METODIK FÖR HÖGSTADIET OCH GYMNASIESKOLAN

Svenska med innehåll är en ny aktuell metodikhandledning i svenska för högstadiet och gymnasieskolan. Här finns både viktiga teoretiska diskussioner och ett rikt urval konkreta förslag när det gäller arbetet med ämnets olika delar och planering av det som en helhet. I boken finns också en fyllig litteraturlista.

Boken vänder sig till såväl blivande, nyblivna som mer erfarna svensklärare.

NATUR OCH KULTUR

Order, info: Förlagsdistribution, Box 505, 175 26 Järfälla, tel 0758/52070
Pedagogiska frågor, HK: Box 6408, 113 82 Stockholm, tel 08/340660